

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не

пізніше 20:00

Урок № 1

Дата: 13.09.2023

Тема: Витоки Української державності

Мета: охарактеризувати витоки Української державності, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Велике переселення народів спричинило значні зміни на політичній та етнічній карті Європи. Його складовою з V ст. було Велике переселення (розселення) слов'ян. У той період слов'янські племена антів і склавинів зі своєї прабатьківщини у межиріччі Дніпра і Вісли рушили до Подунав'я, наблизившись до володінь Східної Римської імперії (Візантії). Кордони імперії не стали серйозною перешкодою для подальшого розселення слов'ян. На кінець VII ст. слов'яни майже повністю оволоділи і колонізували Балканський півострів.

На зламі VI-VII ст. слов'яни також активно просувалися на північ і північний схід, заселяючи землі балтських та угро-фінських племен.

Результатом Великого розселення слов'ян стало формування нових територіальних об'єднань слов'ян, що їх прийнято поділяти на східних, західних і південних.

Велике переселення (розселення) слов'ян — розселення слов'янських племен із їхньої прабатьківщини, розташованої між Дніпром і Віслою, на сусідні землі впродовж V-VII ст. Опанування ними просторів Центральної, Південно-Східної та Східної Європи.

У VIII ст. у східних слов'ян формуються союзи племен. З літопису «Повість минулих літ» відомо, що територію сучасної України заселяли сім союзів слов'янських племен — деревляни, поляни, уличі, тиверці, сіверяни, волиняни (дуліби) та хорвати (іноді називають білими). Саме вони вважаються предками українців. На землях, які зараз входять до складу Білорусі, жили дреговичі й полочани, Росії — кривичі, радимичі, словени й в'ятичі (не всі історики погоджуються, що вони є слов'янами).

Особливу увагу серед інших східнослов'янських союзів племен літопис приділяє полянам. Саме із них за літописною легендою походили перші київські князі-брати Кий, Щек і Хорив, за яких почалося будівництво Києва. Це місто назвали на честь старшого з братів — Кия.

Урок № 2

Дата: 13.09.2023

Тема: Витоки Української державності

Мета: охарактеризувати витоки Української державності, розвивати аналітичне мислення; виховувати повагу до Батьківщини.

Хід уроку:

Основним заняттям слов'ян було землеробство. Найдавнішим способом вирощування зернових культур у лісовій зоні було підсічно-вогневе землеробство. Селяни спалювали повалені вітром на окремих ділянках лісу сухі дерева і таким чином готували землю під посіви. Згодом — спалювали дерева, спеціально зрубані сокирою. Нерідко перед вирубуванням лісу дерева підсікали, щоб вони швидше висихали у вертикальному стані. Тоді — валяли і спалювали. Попіл був добривом, він же розпушував ґрунт. По трьох роках використання виснажену землю залишали і починали освоювати нову ділянку.

У лісостеповій зоні слов'яни селилися переважно на берегах річок, де були гарні луки і добрі ґрунти для обробітку. Використовували тут перелогову систему обробітку ґрунтів. Поле оброблялося і засівалося до того часу, поки воно давало добрі врожаї. Коли ж врожайність падала, ділянка залишалася для «відпочинку», а використовувалася інша. У той час вільних земель було багато, тож слов'яни завжди мали добрі врожаї. Вирощували жито, овес, пшеницю, просо та ячмінь. Археологічні знахідки засвідчують, що слов'яни користувалися досить добрими знаряддями праці, зокрема, в них уже були залізний серп, мотики, кістяні й дерев'яні сохи з металевими наконечниками.

Слов'яни також розводили велику рогату худобу, коней, свиней, полювали на хутрових звірів; хутра були цінним товаром і виконували функцію грошей. А ще наші предки займалися різноманітними промислами: рибальством, бортництвом (примітивним бджолярством), у лісах збирали гриби та ягоди.

Слов'яни мали розвинене ремесло. Поширеними були ковальство, залізоробне ремесло, гончарство, прядіння, чинбарство (обробка шкіри) і ткацтво.

Свої житла слов'яни споруджували в основному з дерева, заглиблювали їх наполовину в землю. Такі будинки були більш надійними й теплими. Посередині житла розташовувалися печі — для обігрівання і приготування їжі. Печі були без димарів, палили «по-чорному», дим виходив крізь отвори у даху. Печі у житлах відрізняють слов'янські поселення від їхніх північних сусідів — угро-фінів і південних степових кочовиків. У тих посеред житла було відкрите вогнище, над яким підвішували казан. Недалеко від будинку обов'язково споруджувалася яма-льох, де слов'яни зберігали зерно та інші продукти.

Слов'яни жили первісною сусідською общиною. Існували великі патріархальні сім'ї, в яких жили родичі декількох поколінь. Вони вели спільне господарство, володіли окремими господарськими будівлями, житлами, навіть невеликими поселеннями. Общини об'єднувались у плем'я, племена — в союзи племен.

Релігійні вірування слов'ян прийнято називати язичництвом. Язичництво було не тільки релігією, а й системою світобачення.

Найдавніші писемні повідомлення про вірування слов'ян належать візантійському історичу VI ст. Прокопію Кесарійському. Він писав, що слов'яни вважають «володарем усього» одного з богів — творця блискавок (Перуна). Йому приносять у жертву биків та інших тварин. Слов'яни поклоняються також рікам, німфам (в античній міфології — духи природи (джерел, гір й ін.) та іншим божествам, складають їм жертви і під час жертвоприношень ворожать. Отже, слов'яни, окрім вищих богів, які уособлювали сили природи (сонце, грім, блискавку, дощ, вітер та ін.), поклонялись і духам. Крім Перуна, до нас дійшли такі назви слов'янських богів: Сварог, Велес,

Дажьбог, Стрибог, Род, Макош та ін. Місця поклоніння богам називаються капищами, де встановлювались ідоли певних богів. (До наших днів зберігся Збручанський ідол).

Слов'янський пантеон богів відповідав і соціальній структурі суспільства. Кожна соціальна група поклонялася своїм богам. Слов'янське язичництво мало багато спільного з віруваннями інших індоєвропейських народів. Слов'яни мали і свій поховальний обряд, в основу якого було покладено віру в потойбічне життя. Померлих спалювали і ховали у спеціальних ямах. У могили клали речі померлого, знаряддя праці, посуд, їжу, інколи зброю.

Велике розселення слов'ян призвело до кризи язичницької релігії та світобачення, які вже не відповідали змінам, що відбулися у слов'янському суспільстві та навколишньому світі.

Питання для самоперевірки:

1. Які союзи племен сформувалися на території України? На землях якого союзу племен виник Київ?
2. Які основні заняття слов'ян? Складіть розповідь про життя слов'янського городища.

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Історія України. Сорочинська : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Історія України. Гісем О. В. : підручник . – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00